

جستجوی هر آیین اصول اخلاق حرفه‌ای هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران

تمرکز بر فناوری: هوش مصنوعی

فناوری، در حال تغییر شیوه انجام کار حسابداران حرفه‌ای (PAS) است. در حالیکه نوآوریهای فناوری مانند هوش مصنوعی (AI) می‌تواند دامنه، کارایی و اثربخشی این حرفه را افزایش دهد، چنین نوآوریهایی همچنین می‌تواند چالشهای جدیدی برای چگونگی تداوم اقدام حسابداران حرفه‌ای در جهت منافع همگانی، همانطور که منشور اخلاقی هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران الزام کرده است، طرح کند. در این بخش، کاربرد چارچوب مفهومی منشور اخلاق حرفه‌ای در پرداختن به مسائل اخلاقی و استقلال که ناشی از استفاده از هوش مصنوعی هستند، بررسی می‌شود.

- پنج اصل بنیادین
- درستکاری
 - واقع‌بینی
 - صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای
 - رازداری
 - رفتار حرفه‌ای

بخشهای ۱ تا ۵ را ببینید تا درباره اصول بنیادین و چارچوب مفهومی بیشتر بدانید

طرح زیر در زمینه هوش مصنوعی را در نظر بگیرید:

شما در یک شرکت معاون مالی مدیرعامل هستید، که به‌تازگی یک سامانه جدید توانمندشده با هوش مصنوعی را معرفی کرده‌اید تا مشتریان احتمالی جدید را غربال کرده و حدود اعتباری مناسب را تعیین کند. مدیرعامل یک رایانامه در سطح شرکت ارسال کرده و مدعی شده است که این فناوری جدید، انقلابی در چگونگی ارزیابی مشتریان احتمالی توسط شرکت ایجاد کرده و فروش باکیفیت را تضمین می‌کند. این یک پروژه شاخص برای مدیرعامل است، که انتظار می‌رود طی سال مالی آینده بازنشسته شود و همه انتظار دارند شما را به‌عنوان جانشین خود معرفی کند.

- از شما خواسته شده سامانه جدید توانمندشده به‌وسیله هوش مصنوعی را در اولین فرصت مستقر کنید. شما هنوز به‌اندازه کافی فرضها و پارامترهای زیربنای چگونگی کارکرد هوش مصنوعی را درک نکرده‌اید، اما به‌نظر می‌رسد اولین دسته از مشتریان احتمالی که غربال شده‌اند، احتمال پیش‌فرض و ریسکهای تقلب افراد از گروههای اقلیت نژادی را بیش از اندازه برآورد کرده‌اند.
- گرفتن زمان برای بررسی و ارزیابی یافته‌های غیرمنتظره، فرایند استقرار را به تأخیر می‌اندازد و ممکن است تصمیم مدیرعامل در خرید و استقرار سامانه جدید را زیر سؤال ببرد.

در این بخش، طرح هوش مصنوعی در نظر گرفته می‌شود و خطرهای ممکن بر سر راه رعایت پنج اصل بنیادین، شناسایی و ارزیابی و به آنها پرداخته می‌شود.

شما به‌عنوان معاون مالی ممکن است وسوسه شوید که توجیه زیر را مطرح کنید:

«آزمون گسترده به‌احتمال توسط توسعه‌دهنده فناوری، بخش فناوری اطلاعات شرکت و گروه استقرار مالی، قبل از استقرار انجام شده است. بنابراین، مشکلی نیست اگر به نتایج سامانه هوش مصنوعی اتکا کنیم.» اگرچه، با به‌کارگیری چارچوب مفهومی و پرسیدن پرسشهای مناسب، شما می‌توانستید دست‌کم دو خطر را شناسایی می‌کنید که نیازمند ارزیابی هستند.

خطرهای بر سر راه رعایت اصول بنیادین، به شرح زیر دسته‌بندی شده‌اند: منافع شخصی - خودبینی در اظهارنظر - حمایت یا مخالفت - قرابت - تهدید

خطرها کدامند؟

اقدام ممکن برای پرداختن به خطرها

از بخش ۴ به یاد بیاورید، که اگر شناسایی کردید که خطرها در سطح پذیرفتنی نیستند، حسابدار حرفه‌ای باید گامهایی بردارد تا به خطرها با یکی از موارد زیر رسیدگی کند:

- حذف شرایط، منافع یا روابطی که به وجود آورنده خطرهاست.
- به‌کار بستن تدابیر ایمن‌ساز برای کاهش خطرها به سطح پذیرفتنی.
- کاهش یا پایان دادن به فعالیت حرفه‌ای مشخص یا قراردادی که به خطرها دامن می‌زند.

در این طرح، خطرهای منافع شخصی و تهدید را نمی‌توان با متوقف کردن استقرار سامانه هوش مصنوعی حذف کرد (تصمیمی نیست که معاون مالی بتواند به‌تتهایی بگیرد). اگرچه استعفا دادن یا کناره‌گیری از مسئولیت استقرار سامانه جدید، با پایان دادن به فعالیت حرفه‌ای، خطرها را حذف می‌کند، اما برای چنین گزینه‌هایی ناپهنگام است و قدرت شخصیتی را نشان نمی‌دهد که از حسابدار حرفه‌ای در به‌چالش کشیدن دیگران هنگامی که شرایط ایجاب می‌کند، انتظار می‌رود. همچنین این اقدام، خطرهای اعتباری و مالی که در نتیجه معرفی یک سامانه امتیازدهی اعتباری جدید و دارای احتمال نقص، متوجه شرکت و در نتیجه ذینفعان آن است، را از بین نمی‌برد.

در هر صورت، معاون مالی باید تدابیر ایمن‌ساز مناسب به‌کار ببندد تا خطرهای شناسایی شده را به سطح پذیرفتنی کاهش دهد. چنین تدابیری به‌احتمال باید بر کاهش جانبداری تمرکز کنند.

شناسایی و ارزیابی خطرها - پرسشهای اصلی که باید پرسیده شود

از بخش دوم، پرسشهایی که حسابداران حرفه‌ای باید در رابطه با هرکدام از دسته خطرها بپرسند را به‌یاد بیاورید. در این طرح، خطرها از قرار زیر هستند:

منافع شخصی: این موضوع برای من چه در پی دارد و آیا بر تصمیم‌گیری من اثر می‌گذارد؟

آیا ترس از دست دادن فرصت برای جایگزینی مدیرعامل که به‌زودی بازنشسته می‌شود، بر شما اثر می‌گذارد تا «جعبه سیاه»، یا جانبداری احتمالی که به‌نظر می‌رسد بر مبنای یافته‌های اولیه شما سامانه بروز می‌دهد را بپذیرید؟ آیا شما تردید دارید که «مشکل درست کنید»؛ درباره بروندهای سامانه، رویکرد انتقادی درپیش بگیرید؛ یا اقدام کنید تا تخصص کافی برای درک نتایج سامانه هوش مصنوعی کسب کنید؟

خطر منافع شخصی برای درستکاری، واقع‌بینی، صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای و رفتار حرفه‌ای، در سطح پذیرفتنی نیست، اگر به هرکدام از پرسشهای بالا پاسخ «بله» بدهید.

تهدید: آیا من در صورت انجام وظیفه خودم به شکل شرافتمندانه، حرفه‌ای یا واقع‌بین، احساس می‌کنم مورد تهدید قرار گرفته‌ام؟

آیا تردید دارید که واقع‌بینانه عمل کنید، به‌دلیل ترس از اینکه به‌نظر بیاید که فناوری جدید را درک نمی‌کنید، یا به‌دلیل فشار مدیرعامل مبنی بر استقرار هوش مصنوعی جدید در اولین فرصت ممکن؟ آیا رایانامه‌ای که مدیرعامل در سطح شرکت ارسال کرده و دستورعمل مبنی بر استقرار هوش مصنوعی جدید، به‌شما فشار می‌آورد که نتایج را همانطور که هستند، بپذیرید و پیش بروید؟

خطر تهدید برای درستکاری، واقع‌بینی، صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای و رفتار حرفه‌ای در سطح پذیرفتنی نیست، اگر پاسخ شما به این پرسشها، «بله» باشد.

کاهش جانبداری

کسب توضیح از توسعه‌دهنده فناوری یا جستجوی مشورت از متخصصان، مشورتخواهی از نظرات دیگر همکاران آگاه و یادگیری اضافی درباره چگونگی درک/استفاده از هوش مصنوعی، همه اقدامی هستند که می‌توانید برای کاهش جانبداری اتوماسیون انجام دهید. اگرچه، مطرح کردن نگرانیهای خود با مدیرعامل درباره احتمال جانبداری از اقدام علیه اقلیت‌های نژادی، خود یک تدبیر ایمن‌ساز نیست، اما ممکن است این گفتگو به شناسایی تدابیر ایمن‌ساز کمک کند. مثالی از یک تدبیر ایمن‌ساز می‌تواند اجرای همزمان سامانه امتیازدهی اعتباری جدید و کنونی باشد، تا بتوان نتایج را مقایسه کرده و در صورت نیاز، سامانه را اصلاح کرد.

منبع:

• IESBA, Exploring the IESBA Code, A Focus on Technology: Artificial Intelligence, IFAC, IESBA, 2022

اصول بنیادین، رفتار حسابداران حرفه‌ای را هدایت می‌کند، و به آنها کمک می‌کند تا مسئولیت خود برای اقدام در جهت منافع همگانی را انجام دهند. نقش و طرزفکر مورد انتظار از حسابداران حرفه‌ای دربرگیرنده موارد زیر است:

- داشتن ذهن پرسشگر. برای معاون مالی، این ممکن است شامل پرسیدن پرسشهایی درباره چگونگی کارکرد سامانه هوش مصنوعی، ماهیت فعالیت‌هایی که اجرا می‌کند، و اینکه آیا برای هدف مناسب است یا خیر باشد (به عبارت دیگر، سامانه به‌طور مناسب برای هدف موردنظر، آزمون و ارزیابی شده است).
- آگاه بودن از جانبداریهای احتمالی که ممکن است اثر معکوس بر به‌کارگیری قضاوت حرفه‌ای داشته باشند. برای مثال، «جانبداری اتوماسیون» ممکن است تمایل به ترجیح بروندهای تولیدشده به‌وسیله سامانه‌های خودکار را افزایش دهد؛ حتی وقتی اطلاعات ضدونقیض، پرسشهایی درباره اتکاپذیری یا مناسب بودن چنین بروندهایی برای هدف پیش می‌آورند. برای یادگیری بیشتر درباره انواع مختلف جانبداری، به بخش ۱۱ سر بزنید.